

European
Commission

Uddannelse 2020

Kernepunkter fra arbejdsgruppernes arbejde

2014-2015

Education and
Training

Uddannelsessystemerne i Europa giver borgerne store muligheder for at lære hele livet igennem. Alligevel forlader mere end én ud af ti elever skolen uden tilstrækkelige kvalifikationer, mindre end fire ud af ti unge har afsluttet en videregående uddannelse og to ud af ti voksne har dårlige læse-, skrive- og regnefærdigheder.

Dette viser, at der stadig er meget at gøre for at sikre, at vores uddannelsessystemer give europæerne de færdigheder, de har brug for for at finde deres plads på arbejdsmarkedet og i samfundet. Det er af uvurderlig betydning, at der udveksles oplysninger mellem medlemsstaterne om fælles udfordringer, vellykkede reformer og god praksis. ET 2020-arbejdsgrupperne er et vigtigt redskab til denne form for politiksamarbejde.

I de seneste to år har seks arbejdsgrupper udvekslet god praksis inden for skolepolitik, videregående uddannelse, erhvervsuddannelse, voksenundervisning, tværfaglige færdigheder samt digital og åben læring. De har omfattet mere end 400 eksperter fra de 28 EU-lande, kandidatlandene og landene i Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde samt de europæiske arbejdsmarkedsparter og europæiske sammenslutninger, der repræsenterer interessegrupper.

Jeg har hermed fornøjelsen af at præsentere kernepunkter i disse seks arbejdsgruppers arbejde — en onlineværktøjskasse, tre kompetencereferencerammer og en række politikhåndbøger — samt vigtige politiske budskaber og indhøstede erfaringer.

Det er min overbevisning, nu hvor seks nye arbejdsgrupper påbegynder deres arbejde i denne måned, at denne brochure vil vise sig at være et nyttigt og inspirerende dokument til støtte for udviklingen af uddannelsessystemer af høj kvalitet i hele Europa. Vi er nødt til fortsat at arbejde med reformer; for at bevare vores velstand og konkurrenceevne — og for at sikre, at alle europæere kan få mest muligt ud af deres liv.

Tibor NAVRACSICS

EU-kommissær for uddannelse, kultur, ungdom og sport

Februar 2016

Indholdsfortegnelse

ARBEJDSGRUPPEN OM SKOLEPOLITIK.....	3
ARBEJDSGRUPPEN OM MODERNISERING AF VIDEREGÅENDE UDDANNELSER.....	6
ARBEJDSGRUPPEN OM ERHVERVSUDDANNELSE	9
ARBEJDSGRUPPEN OM VOKSENUDDANNELSE.....	14
ARBEJDSGRUPPEN OM TVÆRFAGLIGE FÆRDIGHEDER.....	19
ARBEJDSGRUPPEN OM DIGITAL LÆRING OG E-LÆRING.....	22

De kernepunkter, der præsenteres i dette dokument, er udarbejdet af Kommissionen i samarbejde med medlemmer af arbejdsgrupperne. Budskaberne i dette dokument afspejler ikke nødvendigvis Kommissionens eller medlemsstaternes holdninger, men har til formål at give et sammendrag af de vigtigste konklusioner fra det uformelle arbejde, der er udført i grupperne.

Der kan findes yderligere oplysninger om arbejdsgruppernes resultater her:

http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/expert-groups_en.htm

ET 2020-arbejdsgrupperne med deltagelse af over 400 eksperter fra medlemsstaternes myndigheder og andre interessenter er et af de vigtigste instrumenter i **ET 2020-værktøjskassen**. Gennem **gensidig læring og kortlægning af god praksis** støtter de medlemsstaterne i at håndtere de vigtigste udfordringer i deres uddannelsessystemer og de fælles prioriteter, der er aftalt på europæisk plan. Mellem 2014 og 2015 har der været **seks ET 2020-grupper**.

Arbejdsgruppen om skolepolitik har leveret to hovedresultater:

1. en **onlineværktøjskasse til skoler** med ledsagende **politiske budskaber** om, hvordan man gennemfører en samlet skolestrategi med henblik på at fremme inkluderende uddannelse og mindske skolefrafald
2. en **vejledning om politikker til at forbedre lærernes grunduddannelse** med titlen "Shaping career-long perspectives on teaching", hvori de foreslåede politiske foranstaltninger illustreres med eksempler fra hele Europa.

Arbejdsgruppen om modernisering af videregående uddannelser, der er baseret på peerlæringsaktiviteter og politiske drøftelser på GD-niveau har udarbejdet **centrale budskaber**, der skal bidrage til gennemførelsen af moderniseringsdagsordenen, nærmere bestemt om følgende spørgsmål:

1. omstrukturering af de videregående uddannelser
2. resultatrelateret finansiering og resultatbaserede aftaler
3. den regionale videntrekant
4. internationalisering, mobilitet og nyankomne migranter
5. forbedring af beskæftigelsesegnetheden
6. forbedring af gennemførelsesraten for videregående uddannelse.

Arbejdsgruppen om erhvervsuddannelse har udarbejdet **20 vejledende principper**, der primært er henvendt til politiske beslutningstagere, arbejdsmarkedets parter og uddannelsesudbydere, om, hvordan man skaber de bedste vilkår for **højtydende lærlingeuddannelser og arbejdsbaseret læring**. Disse vejledende principper omfatter følgende politiske udfordringer:

1. national forvaltning og inddragelse af arbejdsmarkedets parter
2. støtte til virksomheder, især SMV'er, der tilbyder praktikpladser
3. lærlingeuddannelsernes tiltrækningskraft og forbedret erhvervsvejledning
4. kvalitetssikring inden for arbejdsbaseret læring.

Arbejdsgruppen om voksenuddannelse, der er baseret på peerlæringsaktiviteter og har hentet information fra to undersøgelser, har udarbejdet centrale budskaber og politiske henstillinger med henblik på at:

1. øge voksnes grundlæggende færdigheder
2. udvikle IKT-færdigheder hos voksne og anvende åbne uddannelsesressourcer
3. styrke effektiviteten og nyttevirkningen af og sammenhængen imellem politikkerne.

Arbejdsgruppen om tværfaglige færdigheder har bidraget til udbredelsen af **EU's fælles referenceramme for sproglige og digitale færdigheder**, og udviklingen af en sådan **ramme for uddannelse af iværksættere**.

Arbejdsgruppen om digital læring og e-læring har bidraget til udarbejdelsen af:

1. en **referenceramme** til at hjælpe uddannelsesinstitutioner med at frigøre det fulde potentiale inden for digital læring og e-læring, kaldet "Digitally-Competent Educational organisation"
2. **centrale budskaber** om følgende komponenter af åben uddannelse: kvalitetssikring, produktion og anvendelse af åbne uddannelsesressourcer.

Dette dokument indeholder yderligere oplysninger om disse resultater. Det er rettet mod beslutningstagere.

ARBEJDSGRUPPEN OM SKOLEPOLITIK

Formålet med denne arbejdsgruppe var at bistå landene med at forbedre skoleuddannelsen ved at fremme politikudvikling gennem peerlæring og udveksling af god praksis. I henhold til dette mandat fokuserede gruppen på to centrale udfordringer: bekæmpelse af skolefrafald og forbedring af lærernes grunduddannelse.

Blandt arbejdsgruppens vigtigste resultater er:

- En "**EU-værktøjskasse for skoler**" med ledsagende **politiske budskaber** om, hvordan man gennemfører en samlet skolestrategi med henblik på at fremme inkluderende uddannelse og mindske skolefrafald
- En "**vejledning om politikker til at forbedre lærernes grunduddannelse**", hvori det undersøges, hvordan landene kan forbedre relevansen og kvaliteten af den måde, hvorpå lærerne forberedes til deres vanskelige opgave. De foreslåede politiske foranstaltninger illustreres ved hjælp af en bred vifte af eksempler fra hele Europa.

Skolefrafald

I en situation med faldende skolefrafaldsrater i hele EU, men også med iøjnefaldende forskelle mellem de europæiske lande, regioner og grupper af elever har arbejdsgruppen undersøgt, hvordan man gennem fælles tilgange på lokalt plan og på skoleplan bedst kan håndtere skolefrafaldets komplekse og flerdimensionale karakter og fremme vellykkede uddannelsesforløb for alle børn og unge. I erkendelse af, at eleverne forlader uddannelsessystemet af mange forskellige og indbyrdes forbundne årsager efter en langstrakt proces med gradvis distancering, som ofte er forbundet med dårlige resultater, har gruppen konkluderet, at skolen kun er ét organ, der kan imødegå skolefrafald, men at den ikke kan klare dette alene, da der også er forhold uden for skolen, som vil påvirke barnets engagement og succes.

Med udgangspunkt i resultaterne fra den tematiske arbejdsgruppe om skolefrafald (2011-2013) indtog arbejdsgruppen det standpunkt, at der er behov for en **samlet skolestrategi** for at tackle skolefrafald, i hvilken **hele skolesamfundet engagerer sig i sammenhængende, fælles og samarbejdsorienterede foranstaltninger, herunder et stærkt samarbejde med en række eksterne interessenter**. Gruppen indkredsede de nødvendige politiske vilkår for og skridt til en effektiv gennemførelse af en sådan strategi samt et væld af god praksis på skoleplan fra en række medlemsstater. Eksempler på god praksis og andre ressourcer stilles til rådighed for politiske beslutningstagere og praktikere gennem den nye "EU-værktøjskasse for skoler"¹, en enestående onlineplatform, som vil forblive åben for yderligere samarbejde mellem skoleaktører i hele Europa. Værktøjskassen til fremme af inkluderende uddannelse og en samlet skolestrategi dækker en bred vifte af emner og vil løbende blive opdateret og udvidet.

Blandt arbejdsgruppens vigtigste **politiske budskaber** er:

— at den mest effektive måde at forebygge skolefrafald på er at sikre, at alle børn og unge har lige muligheder for at få adgang til, deltage i og drage nytte af **inkluderende uddannelse af høj kvalitet** med engagerende og relevante undervisningsplaner og inspirerende og engageret personale

¹ Tilgængelig på School Education Gateway: <http://www.schooleducationgateway.eu/en/pub/index.htm>

— **at alle elever og deres forskellige behov** bør stå **i centrum for skolen** — skolerne bør stille høje forventninger til, at alle elever får mulighed for at udnytte deres fulde potentiale

— at der er behov for **effektiv ledelse og forvaltning** for at fremme teamwork og samarbejdsorienterede praksisser i skolemiljøet og bringe skolens aktører og andre interessenter sammen for at sikre gode resultater på uddannelsesområdet og forebygge skolefrafald

— at der er nødt til at være vilje til at investere i **løbende videreuddannelse af skoleledere, lærere og andet skolepersonale** med fokus på kendskab til de processer, der er forbundet med skolefrafald, og på de kompetencer og færdigheder, der er nødvendige for at håndtere uddannelsesmæssige handicap og manglende engagement hos studerende

— at **processer med henblik på udvikling og forbedring af skolen** bør omfatte mål for imødegåelse af de underliggende årsager til skolefrafald og inddrage hele skolesamfundet, interessenter, tværfaglige team, eksterne lokale tjenester, forældre og familier

— at uddannelse er et **delt ansvar mellem forældre og skole** — den skal bygge på et forhold, der er præget af gensidig tillid og samarbejde mellem de to parter.

Grunduddannelse for lærere

Arbejdsgruppen udpegede grunduddannelsen for lærere (Initial Teacher Education – ITE) som et afgørende område, hvor uddannelsespolitikken kan støtte et skift i retning af nye arbejdskulturer og undervisningspraksisser med henblik på at lægge fundamentet for lærernes evne til at tilpasse sig skiftende kontekster og vilkår og på at øge lærerfagets tiltrækningskraft som karrierevalg.

Arbejdsgruppen, som opsummerer resultaterne af sit arbejde i "**Shaping career-long perspectives on teaching. A guide on policies to improve Initial Teacher Education**", redegør for, hvorfor kvaliteten og relevansen af ITE-programmerne bør være af central interesse for de politiske beslutningstagere, og peger på mulige politiske løsninger.

Vejledningen fokuserer på tre vigtige politiske udfordringer i forbindelse med grunduddannelse for lærere.

For det første gøres det i vejledningen gældende, at der for at fremme ændringer kræves sammenhængende politikker, som uden problemer **sammenkobler de forskellige faser af lærernes faglige udvikling ved at anlægge et perspektiv, der dækker hele karriereforløbet**. I vejledningen gives der eksempler på politikker, som er baseret på en opfattelse af **lærerfaget som et integreret kontinuum**, og som sørger for, at forskellige indbyrdes forbundne perspektiver knyttes sammen, herunder lærernes uddannelsesbehov, systemer til at støtte dem, karrierevalg, tilrettelæggelse af kompetenceniveauer samt betydningen af skolens kultur. I denne forbindelse udgør lærernes grunduddannelse første del af en længere og dynamisk proces, ikke en selvstændig og tilendebragt fase.

For det andet forventes lærerne i stigende grad at samarbejde med henblik på at forbedre både deres undervisningspraksis og deres egen læring. Gruppen fandt, at det ikke kun kræver ændringer i praksis og arbejdsmiljø at have held med at fremme samarbejdsbaseret læring blandt lærere; det kræver også en mentalitetsændring og udviklingen af nye arbejdskulturer, hvori grunduddannelsen for lærere spiller en vigtig rolle. Den udvekslede ladedokumentation inkluderer måder, hvorpå man kan skabe incitament til og støtte samarbejde, såsom forskning, netværkssamarbejde og uddannelse i samarbejdsorienteret ledelse.

For det tredje hævdes det i vejledningen, at **forvaltningen af grunduddannelse for lærere** er stærkere i stadig mere komplekse uddannelsessystemer, hvis den er baseret på samarbejdsorienterede tilgange, hvor regeringerne nøje inddrager udbydere af grunduddannelse for lærere og andre interessenter. Landespecifik dokumentation peger på forskellige former for **samarbejdsorienteret forvaltning** (herunder nye strukturer, fora, finansieringsmekanismer og rammer), som er baseret på dialog og deltagelse og sætter aktørerne i stand til at påtage sig en del af ansvaret for en velforberedt national lærerstab.

For hvert af disse temaer indeholder vejledningen en kombination af en drøftelse af de vigtigste begreber med en undersøgelse af **de seneste politiske tiltag** i hele Europa, eksempler på **foranstaltninger med henblik på at støtte forandringer** og endelig **foreslåede politiske tiltag**.

ARBEJDSGRUPPEN OM MODERNISERING AF VIDEREGÅENDE UDDANNELSER

De centrale budskaber nedenfor blev formuleret — baseret på en udveksling mellem ligestillede, som repræsenterede nationale myndigheder og højere læresteder — som et resultat af landespecifikke workshops og underbygget med dokumentation.²

Omstrukturering af de videregående uddannelser

Medlemsstaterne ønsker at fremme bedre kvalitet, effektivitet og tilpasningsevne i de videregående uddannelsessystemer. På strukturelt plan er én politisk løsning at reformere de videregående uddannelser gennem tilskyndelse til vertikal eller horisontal diversificering og specialisering mellem institutioner og/eller konsolidering baseret på fusioner og alliancer. **For at skabe videregående uddannelser, der skaber ligevægt mellem målene om kvalitet, effektivitet og tilpasningsevne, bør regeringerne sammen med centrale interessenter beslutte, hvad formålet med reformen er, og fastlægge den overordnede vision for de videregående uddannelser.** De bør analysere mulighederne for at forbedre de videregående uddannelser og årsagssammenhængen mellem de planlagte ændringer og de forventede virkninger og resultater. Høringer om behovet for og indholdet af de planlagte ændringer er vigtige for at gøre alle parter opmærksomme på forbindelsen mellem den foreslåede reform og den tilstræbte forbedring af resultaterne. Der bør udvikles **retlige rammer til at fremme omstrukturering af systemer og vurdere de anslåede omkostninger.** Endelig bør de **tilbyde incitamenter til højere uddannelsesinstitutioner og overvåge og evaluere resultaterne af reformen.** Reformen bør være ledsaget af incitamenter til højere uddannelsesinstitutioner og af passende overvågnings- og evalueringsforanstaltninger.

Resultatrelateret finansiering og resultatbaserede aftaler

Det er legitimt, at myndigheder forsøger at sikre, at offentlige investeringer i faciliteter til videregående uddannelser letter de videregående uddannelsesinstitutioners bidrag til samfundet og økonomien. Mens finansiering på grundlag af gennemsigtige, formelle kriterier udgør grundlaget for tildelingen af bevillingerne til finansiering af uddannelsesinstitutioner, benytter regeringerne i stigende grad resultatorienterede aftaler til at styrke institutionernes strategiske planlægning og fokus på resultater. **Resultatbaserede aftaler udgør et fleksibelt redskab, der kan supplere formel finansiering, fordi de indeholder både kvalitative og kvantitative mål med differentierede mål mellem institutionerne.** En omhyggelig udvælgelse af kvantitative mål og tilhørende indikatorer sikrer, at ordningen og de årsagssammenhænge, gennem hvilke institutionen kan nå dem, er klare, og at dataindsamling er mulig. **Resultatbaserede systemer bør være relativt enkle,** idet betydningen af en bestemt indikator afhænger af, hvilken andel af finansieringen den er knyttet til. Finansiering, som er knyttet til resultatbaserede aftaler, bør ideelt set være **et supplement til eksisterende finansiering.** Hvis manglende målopfyldelse har økonomiske konsekvenser, bør finansieringsbeløbet **ikke bringe institutionernes finansielle stabilitet i fare.**

² http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/expert-groups_en.htm

Den regionale videntrekant

Videregående uddannelsesinstitutioner kan bidrage til udvikling og vækst i deres regioner ved at: a) styrke innovation gennem forskning b) fremme iværksætterier og virksomhedsudvikling c) bidrage til udviklingen af menneskelig kapital og færdigheder og d) forbedre de miljømæssige og sociale vilkår gennem fornyelse og kulturel udvikling. For at udvikle en stærk regional videntrekant bør **de videregående uddannelsesinstitutioner, erhvervslivet og de lokale og regionale myndigheder finde frem til fælles prioriteter, som skal styre samarbejdet og de fælles foranstaltninger**, og som tager hensyn til behovene og mulighederne i den region, hvor de befinder sig. Tilpasning af de videregående uddannelsesinstitutioners uddannelsesudbud og FUI til de regionale behov samt **styrket samarbejde og udveksling af viden mellem de videregående uddannelsesinstitutioner og økonomien og samfundet som helhed** er vigtigt. For at mobilisere de videregående uddannelsesinstitutioners potentiale i forbindelse med regional udvikling bør regeringerne sikre **institutionernes selvbestemmelse med hensyn til finansiering, lønninger og ejendom**, tilpasse økonomiske incitamentter til målene og fremme den offentlige ansvarlighed ved at føre tilsyn med og evaluere resultaterne.

Internationalisering, mobilitet og nyankomne migranter

Der opfordres til **omfattende internationaliseringsstrategier for videregående uddannelsesinstitutioner** for at sikre, at Europa bliver ved med at være den mest attraktive destination for internationale studerende, og at ikke-mobile studerende også drager fordel heraf. Videregående uddannelsesinstitutioner kan også spille en central rolle i forbindelse med **integrationen af nyankomne migranter**, der som oftest er i den erhvervsaktive alder, og hvoraf halvdelen er under 25 år. Tidlig integration af disse migranter kan fremmes gennem: i) hurtige systemer til anerkendelse af tidligere uddannelse sammen med skræddersyede opkvalificerings- og suppleringskurser, ii) intensiv uddannelse i sprog og kultur, iii) information, rådgivning og vejledning og iv) udvidelse af adgangen til videregående uddannelse gennem ophævelse af begrænsninger på grundlag af opholdsstatus.

Forbedring af beskæftigelsesegnetheden

Selv om personer med en færdiggjort videregående uddannelse generelt klarer sig bedre på arbejdsmarkedet end deres mindre kvalificerede jævnaldrende, **skal systemerne for videregående uddannelse sikre, at de studerende får en uddannelse, der gør dem parate til en foranderlig fremtid**. Regeringerne kan fremme dette ved at: a) indkredse den fremtidige efterspørgsel efter viden og færdigheder, b) tilbyde erhvervsvejledning, c) udvikle relevante tilbud inden for videregående uddannelse og d) skabe forbindelser mellem de videregående uddannelser og arbejdsmarkedet. Med henblik på at drage fuld nytte af prognoserne for kvalifikationsbehovene bør der gives prioritet til **forudsigelse af overordnede færdigheder og kompetencer**.

Programudformningen og karrierevejledningen i forbindelse med videregående uddannelser kan forbedres ved, at nationale aggregerede og anonymiserede data om karriereforløb gøres tilgængelige. Udvikling af relevante kursustilbud inden for videregående uddannelse kræver, at man **bevæger sig væk fra en praksis med lærercentreret klasseundervisning** og hen imod modeller med de studerende i centrum og **praktiske, problembaserede læringsmetoder**. Regeringerne kan støtte denne udvikling ved at skabe incitamentter til anvendelsen af aktiv læring, nye indlærings- og undervisningsmetoder og -programmer som f.eks. korte uddannelser, tværfaglige bachelorgrader og professionsbachelorgrader og erhvervsorienterede videregående uddannelser. **At indlejre arbejdsbaseret læring og tværfaglige færdigheder i de videregående uddannelser** er et af de vigtigste tiltag for at øge gennemførelsen af videregående uddannelser på grund af de positive virkninger, dette vil have for alle studerende for så vidt angår motivation, gennemførelse og

beskæftigelsesegnet. Der var i arbejdsgruppen enighed om, at der ved politikudformningen bør findes en balance mellem betydningen af, at de videregående uddannelsesinstitutioner forholder sig til arbejdsmarkedets behov, og behovet for at give de studerende en alsidig uddannelse, der er brugbar på lang sigt og for samfundet som helhed.

Forbedring af gennemførelsesraten for videregående uddannelse

At forbedre gennemførelsesraten eller den studiemæssige succes hænger nøje sammen med adgangen til og kvaliteten af de videregående uddannelser. **Fastsættelse af klare mål og prioriteter i forbindelse med adgangs- og succesrater** og gensidigt forstærkende mål skaber mere effektive politiksammensætninger. Evidensbaserede politikker kræver, at **man måler den studiemæssige succes på baggrund af hele den studerendes livscyklus**. En kombination af nationale og institutionelle systemer til sporing af og undersøgelser blandt studerende kan tilvejebringe effektiv information med henblik på politikudvikling. **Resultaterne bør gøres let tilgængelige** for alle relevante interessenter via gennemsigtig offentliggørelse og promovning.

Regeringerne bør fremme **sammenhængende og gennemsigtige systemer for videns- og færdighedsudvikling, der spænder fra førskoleundervisning til videregående uddannelse og livslang læring**. Udfordringer i forbindelse med gennemførelse af videregående uddannelse kan hænge sammen med lignende udfordringer på ungdomsuddannelsesområdet. Gennem et aktivt samarbejde med lokale skoler kan videregående uddannelsesinstitutioner hæve deres ambitionsniveau og de potentielle studerendes akademiske præstationer. Regeringerne kan **benytte konkurrencerelaterede finansieringsincitament**er for at fremme særlige **gruppers overgang til videregående uddannelse og imødekomme behovene hos ikke-traditionelle studerende**. Det bidrager til at **skabe velfungerende veje til at fremme mobilitet på tværs af og inden for systemet**, hvis man fjerner uddannelsesmæssige blindgyder, forbedrer forbindelserne til forskellige niveauer og aktører og forbedrer anerkendelsen af tidligere læring.

ARBEJDSGRUPPEN OM ERHVERVSUDDANNELSE

Arbejdsgruppen om erhvervsuddannelse har udarbejdet **20 vejledende principper** om, hvordan man kan skabe og støtte højtydende lærlingeuddannelser og arbejdsbaseret læring. Disse vejledende principper vedrører fire centrale udfordringer ved at tilbyde lærlingeuddannelser, nemlig national forvaltning og inddragelse af arbejdsmarkedets parter, støtte til virksomheder, især SMV'er, der tilbyder praktikpladser, lærlingeuddannelsernes tiltrækningskraft og bedre erhvervsvejledning samt kvalitetssikring af arbejdsbaseret læring. Principperne er illustreret med virkelige eksempler fra de deltagende lande, der viser, hvordan man kan tilvejebringe visse elementer af lærlingeuddannelser og arbejdsbaseret læring.

Repræsentanter for EU's medlemsstater, EFTA-landene, kandidatlandene samt arbejdsmarkedets parter i EU og VET-institutionernes organisationer, Cedefop og Det Europæiske Erhvervsuddannelsesinstitut (ETF) deltog i arbejdsgruppen, som blev ledet af Kommissionen.

National forvaltning og inddragelse af arbejdsmarkedets parter

Regeringerne bør **tilvejebringe en klar og sammenhængende retlig ramme, der gør det muligt for partnerne i lærlingeuddannelserne at agere effektivt, med gensidige rettigheder og forpligtelser (1)**. "Partnerne i lærlingeuddannelserne" er lærlingen, uddannelsesvirksomheden og erhvervsuddannelsesskolen eller -centret. Den retlige ramme bør anerkende lærlingens status som elev og sikre hans/hendes ret til en uddannelse af høj kvalitet, der udvikler stærke, overførbare færdigheder.

I højere grad end andre former for uddannelse er lærlingeuddannelser ofte underlagt forskellige lovgivningsområder (uddannelse, beskæftigelse osv.). Der bør derfor lægges særlig vægt på overensstemmelse i den nationale forvaltning. For at være effektiv skal lovgivningen beskytte de vigtigste partners (erhvervsuddannelsesudbydere, arbejdsgiveres, lærlinges og arbejdsmarkedsparters) rettigheder og ansvarsområder, samtidig med at arbejdsgiver- og arbejdstagerrepræsentanter inddrages behørigt i spørgsmål vedrørende lærlingeuddannelsernes indhold, bedømmelse og attestering. Regeringerne bør således ikke forsøge at detailstyre lærlingeuddannelserne, men i stedet etablere en passende retlig ramme.

Den nationale forvaltning bør fremme **en struktureret løbende dialog mellem alle partnerne i lærlingeuddannelserne, herunder en gennemsigtig metode til koordinering og beslutningstagning (2)**.

Man bør også være opmærksom på at **styrke arbejdsmarkedsparternes rolle gennem kapacitetsopbygning, således at de påtager sig ejerskab over og ansvar for gennemførelsen (3)**. Arbejdsmarkedsparternes engagement er et vigtigt element i et vellykket lærlingeuddannelsessystem. Arbejdsmarkedets parter kan for eksempel sikre, at lærlingeordninger giver gode resultater, og at de jævnligt tages op til fornyet vurdering med henblik på at imødekomme arbejdsmarkedets behov.

Desuden forudsætter lærlingeuddannelser af god kvalitet fremme af **systematisk samarbejde mellem erhvervsskoler eller erhvervsuddannelsescentre og virksomheder (4)**. Navnlig SMV'er med begrænsede administrative ressourcer kan have gavn af et sådant løbende samarbejde og støtte, der ydes gennem partnerskaber mellem virksomheder og uddannelsesinstitutioner på lokalt plan.

Lærlingeuddannelser bør være til gavn for både lærlingene og uddannelsesvirksomhederne. Mange uddannelsesvirksomheder har gavn af at tilbyde lærlingeprogrammer, fordi de kan levere en strøm af personer, der er uddannet til at opfylde virksomhedens specifikke behov. Desuden kan den teoretiske undervisning af lærlinge øge interessen for uddannelse blandt andre ansatte, og dette skaber en "uddannelseskultur" såvel i uddannelsesvirksomheden som i sektoren. Det er derfor

vigtigt, at forvaltningen **sikrer en afbalanceret fordeling af midler og goder til gensidig fordel for virksomheder, uddannelsesleverandører og lærlinge (5)**.

Støtte til virksomheder, især SMV'er, der tilbyder praktikpladser

En klar og sammenhængende retlig ramme er en vigtig forudsætning, men er muligvis ikke nok til at motivere virksomheder til at tage lærlinge. Mange virksomheder, især SMV'er, betragter det stadig som en byrde at tage lærlinge på grund af de administrative omkostninger, der er forbundet med at udpege vejledere for lærlinge, samarbejde med erhvervsskoler osv. Derfor kan der være behov for **støtteforanstaltninger, der gør lærlingeuddannelser mere attraktive og tilgængelige for SMV'er (6)** for at motivere virksomheder til at tage lærlinge.

Med henblik på at sikre unges beskæftigelsesegnethed bør indholdet af lærlingeuddannelserne og tilvejebringelsen af praktikpladser løbende ajourføres, så de svarer til arbejdsmarkedets behov, samtidig med at den enkelte uddannelsesvirksomheds færdighedsbehov respekteres. Dette kræver, at man **finder den rette balance mellem de særlige færdighedsbehov i uddannelsesvirksomhederne og lærlingenes beskæftigelsesegnethed (7)**.

Det er vigtigt at **fokuserer på virksomheder uden forudgående erfaringer med lærlinge (8)**, der muligvis har behov for både finansielle og ikke-finansielle støtteforanstaltninger.

Erhvervsuddannelser, herunder lærlingeuddannelser, kan også spille en vigtig rolle for social inklusion af dårligt stillede unge, der ofte ikke er i beskæftigelse eller under uddannelse. Dette kan imidlertid indebære ekstraomkostninger for de virksomheder, der stiller sådanne praktikpladser til rådighed. Det kan derfor være vigtigt at **støtte virksomheder, der tilbyder praktikpladser til dårligt stillede lærlinge (9)**.

Derudover kan det være vigtigt at **motivere og støtte virksomhederne i at tildele deres lærlinge kvalificerede undervisere og vejledere (10)**.

Lærlingeuddannelsernes tiltrækningskraft og forbedret erhvervsvejledning

Fremme af lærlingeuddannelser drejer sig ikke alene om at motivere virksomhederne, men også om at motivere unge potentielle lærlinge og deres forældre til at opfatte erhvervsuddannelser, herunder lærlingeuddannelser, som attraktive i sammenligning med andre uddannelsesforløb. Det er vigtigt, at erhvervsuddannelserne ikke opfattes som en "blindgyde", der gør det vanskeligt at flytte til andre uddannelses- eller karriereforløb. Det er derfor vigtigt at **fremme gennemtrængeligheden mellem erhvervsuddannelserne og andre uddannelses- og karriereveje (11)**. For eksempel kan gennemtrængeligheden øges ved at give færdiguddannede fra erhvervsuddannelser formel adgang til videregående uddannelser, skabe indslusningsprogrammer og/eller integration af tværfaglige færdigheder på alle niveauer inden for erhvervsuddannelserne.

Erhvervsuddannelser, herunder lærlingeuddannelser, har i øjeblikket ikke samme status som almen uddannelse og akademisk uddannelse og betragtes ofte som andenrangsuddannelse i mange lande. Dette kræver en **forbedring af erhvervsuddannelsernes og lærlingeuddannelsernes image gennem fremme af topkvalitet (12)**. Fremme af topkvalitet indebærer, at alle aktører, der er involveret i leveringen af erhvervsuddannelser, herunder praktikpladser (lærlinge, skoler, lærere, uddannelsesvirksomheder og arbejdsmarkedets parter) bør forsøge at øge den professionelle stolthed inden for deres fag ved at gøre deres bedste for at udvikle færdigheder af høj kvalitet og synliggøre dem for offentligheden.

Erhvervsvejledning, der sætter de unge i stand til at træffe velbegrundede valg (13) er et vigtigt element i forhold til at hjælpe unge med overgangen fra skole til arbejde. Erhvervsvejledning er en kontinuerlig proces, som kan begynde på et tidligt stadium i grundskolen, og som kan fortsætte, efterhånden som de unge bliver ældre og træffer deres valg af uddannelsesforløb og karriere. For at sikre, at der er vejledning tilgængelig for unge, kan en god løsning være at anlægge en flersidet tilgang, der kombinerer personlig, direkte rådgivning med andre vejledningsformer, f.eks. internettet, hotlines etc.

Hvorvidt unge finder læring attraktivt og afslutter deres uddannelse, afhænger også af deres forhold til lærerne og underviserne på erhvervsskolerne og disses kompetencer. For at **gøre lærlingeuddannelserne mere attraktive ved at højne kvaliteten af erhvervsskolelærerne (14)**, kan det derfor være vigtigt løbende at opdatere erhvervsskolelæreres og -underviseres erhvervsfaglige og pædagogiske færdigheder. Desuden er samarbejde mellem skoler og virksomheder vigtigt for at sikre lærlingeuddannelser af god kvalitet og forbedre lærernes kendskab til aktuelle arbejdspraksisser og undervisere — i pædagogik og didaktik.

For at forbedre erhvervsuddannelsernes, herunder lærlingeuddannelsernes, tiltrækningskraft er det også nødvendigt at påvirke tankegangen hos de unge og deres forældre, som måske har en gammeldags opfattelse af erhvervsuddannelser. For at påvirke en sådan opfattelse er det nødvendigt at **fremme erhvervsuddannelsernes og lærlingeuddannelsernes tiltrækningskraft gennem en bred vifte af bevidstgørelsesaktiviteter (15)**. Bevidstgørelsesaktiviteter såsom "arbejdsmagsprøver" og følordninger kan hjælpe unge til at træffe velbegrundede valg vedrørende uddannelse og karriere. Samtidig kan bevidstgørelsesaktiviteter bekæmpe fremherskende stereotyper og fordomme om erhvervsuddannelser og lærlingeuddannelser. For at være effektive bør bevidstgørelsesaktiviteterne iværksættes både på nationalt plan og på sektorplan og inddrage arbejdsmarkedets parter.

Kvalitetssikring af arbejdsbaseret læring

Kvalitetssikring af erhvervsuddannelse har været i fokus i det europæiske samarbejde i mere end ti år. På det seneste er der også blevet sat fokus på kvaliteten af arbejdsbaseret læring. Arbejdsbaseret læring kræver **en klar ramme for kvalitetssikring af lærlingeuddannelser på system-, udbyder- og virksomhedsniveau, der sikrer systematisk feedback (16)**. Betingelserne for kvalitetssikring af lærlingeuddannelser bør aftales på alle niveauer (de politiske beslutningstagere, erhvervslivet, udbyderne af erhvervsuddannelse), og der bør fastlægges klare roller og ansvar for de forskellige parter såvel som samarbejds mekanismer. Eksistensen af retlige og formelle ordninger kan imidlertid ikke alene sikre kvalitet i den arbejdsbaserede læring.

Et centralt forhold er, at systemer og institutioner bør være i stand til at tilpasse sig forandringer. Forvaltningen bør oprette mekanismer, der **sikrer, at indholdet af erhvervsuddannelsesprogrammer kan influeres af skiftende færdighedsbehov i virksomhederne og i samfundet (17)**. Dette kan kræve en systematisk, evidensbaseret politisk tilgang til erhvervsuddannelse med regelmæssige prognoser for færdighedsbehov og evalueringer af erhvervsuddannelsesreformer og pilotprojekter.

Kvalitet kræver desuden, at der **skabes gensidig tillid og respekt gennem regelmæssigt samarbejde mellem partnerne i lærlingeuddannelse på alle niveauer (18)**. På lokalt plan for eksempel kan samarbejdet indbefatte afsluttende svendeprøver, der gennemføres i fællesskab af undervisere ude i virksomhederne, lærere og repræsentanter for det faglige miljø med henblik på at sikre overensstemmelse mellem den undervisning, der gives på skolerne og i virksomhederne. På nationalt plan kan det involvere dialog mellem de involverede offentlige myndigheder.

At sikre en fair, velbegrundet og pålidelig bedømmelse af læringsresultaterne (19) er et vigtigt element i kvalitetssikringen af arbejdsbaseret læring. Da læringen kan finde sted i forskellige læringsmiljøer, bør læringsresultaterne tjene som et fælles referencepunkt for bedømmelsen. Desuden bør bedømmelsen finde sted i en erhvervs-

eller virksomhedslignende sammenhæng for at være så realistisk som muligt. Bedømmernes kvalifikationer og uddannelse er også et vigtigt aspekt i forbindelse med kvalitetssikring af bedømmelsen.

For at sikre kvaliteten af uddannelse på arbejdspladsen er det vigtigt at **støtte den løbende faglige udvikling af underviserne ude i virksomhederne og forbedre deres arbejdsvilkår (20)**. National anerkendelse af undervisernes kvalifikationer bør fremmes. Imidlertid bør en høj grad af regulering af undervisere ude i virksomhederne undgås, da dette muligvis vil afholde faglærte arbejdstagere fra at blive undervisere ude i virksomhederne.

Højtydende lærlingeuddannelser og arbejdsbaseret læring: 20 vejledende principper

National forvaltning og inddragelse af arbejdsmarkedets parter

- **Princip 1:** en klar og sammenhængende retlig ramme, der gør det muligt for partnerne i lærlingeuddannelserne at agere effektivt, med gensidige rettigheder og forpligtelser
- **Princip 2:** en struktureret løbende dialog mellem alle partnerne i lærlingeuddannelserne, herunder en gennemsigtig metode til koordinering og beslutningstagning
- **Princip 3:** at styrke arbejdsmarkedsparternes rolle gennem kapacitetsopbygning, således at de påtager sig ejerskab over og ansvar for gennemførelsen
- **Princip 4: systematisk samarbejde mellem erhvervsuddannelsesskoler eller -centre og virksomheder**
- **Princip 5:** at fordele omkostninger og goder til gensidig fordel for virksomheder, udbydere af erhvervsuddannelse og lærlinge

Støtte til virksomheder, især SMV'er, der tilbyder praktikpladser

- **Princip 6:** at støtte foranstaltninger, der gør lærlingeuddannelser mere attraktive og tilgængelige for SMV'er
- **Princip 7:** at finde den rette balance mellem de særlige færdighedsbehov i uddannelsesvirksomhederne og det generelle behov for at forbedre lærlingenes beskæftigelsesegnethed
- **Princip 8:** at fokusere på virksomheder, der ikke har erfaringer med lærlinge
- **Princip 9:** at støtte virksomheder, der tilbyder praktikpladser til dårligt stillede lærlinge
- **Princip 10:** at motivere og støtte virksomhederne i at tildele deres lærlinge kvalificerede undervisere og vejledere

Lærlingeuddannelsens tiltrækningskraft og forbedret erhvervsvejledning

- **Princip 11:** at fremme gennemtrængeligheden mellem erhvervsuddannelserne og andre uddannelses- og karriereveje
- **Princip 12:** at forbedre erhvervsuddannelsernes og lærlingeuddannelsernes image gennem fremme af topkvalitet
- **Princip 13:** erhvervsvejledning med henblik på at sætte de unge i stand til at træffe velbegrundede valg
- **Princip 14:** at gøre lærlingeuddannelserne mere attraktive ved at højne erhvervsskolelærernes kvalitet
- **Princip 15:** at fremme erhvervsuddannelsernes og lærlingeuddannelsernes tiltrækningskraft gennem en bred vifte af bevidstgørelsesaktiviteter

Kvalitetssikring af arbejdsbaseret læring

- **Princip 16:** at tilvejebringe en klar ramme for kvalitetssikring af lærlingeuddannelser på system-, udbyder- og virksomhedsniveau, der sikrer systematisk feedback
- **Princip 17:** at sikre, at indholdet af erhvervsuddannelsesprogrammer kan influeres af skiftende færdighedsbehov i virksomhederne og i samfundet
- **Princip 18:** at skabe gensidig tillid og respekt gennem regelmæssigt samarbejde mellem partnerne i lærlingeuddannelse
- **Princip 19:** at sikre en fair, velbegrundet og pålidelig bedømmelse af læringsresultaterne
- **Princip 20:** at støtte den løbende faglige udvikling af underviserne ude i virksomhederne og forbedre deres arbejdsvilkår.

ARBEJDSGRUPPEN OM VOKSENUDDANNELSE

Arbejdsgruppen om voksenuddannelse, der er baseret på peerlæringsaktiviteter og har hentet information fra to undersøgelser, har udarbejdet centrale budskaber og politiske henstillinger med henblik på at: øge voksnes grundlæggende færdigheder, udvikle IKT-færdigheder for voksne og styrke politikernes effektivitet og sammenhængen i politikkerne.

Voksenuddannelse kan forbedre liv og økonomier

Voksenuddannelse er til gavn for både enkeltpersoner, virksomheder og samfund. Voksne, der fortsætter med at lære, tjener mere, er mere beskæftigelsesegnede, er sundere og er mere aktive medborgere. Voksenuddannelse forbedrer virksomhedernes innovationsresultater, produktivitet, rentabilitet og arbejdsstyrkens motivation. Den bidrager til at forbedre et lands økonomiske konkurrenceevne og vækst.

Det store antal voksne med ringe grundlæggende færdigheder er en stor udfordring for samfundet. For få voksne har adgang til voksenuddannelse. EU er langt fra at nå sit benchmark på 15 % for voksnes deltagelse i læring inden 2020.

Der er behov for et kraftigt løft for at øge voksnes grundlæggende færdigheder

Grundlæggende færdigheder for voksne omfatter læse-, skrive-, tale- og regnefærdigheder samt digitale færdigheder. Forbedringer af disse færdigheder kan øge den enkeltes personlige udvikling og beskæftigelsesmuligheder og nationers økonomiske konkurrenceevne. Uddannelse i grundlæggende færdigheder kan mindske social ulighed, øge inklusion, social samhørighed og aktivt medborgerskab og forbedre den mentale og fysiske sundhed.

Alle EU's medlemsstater er nødt til at hjælpe mange flere voksne til at forbedre deres kompetencer inden for de grundlæggende færdigheder, de har brug for for at kunne trives i dagens samfund.

Medlemsstaterne har behov for proaktive politikker for at forbedre deres borgeres muligheder for og incitamenter til at deltage, og for at fremme integrationen af voksne indvandrere og flygtninge.

Der er behov for bedre opsøgende arbejde og samarbejde for at fremme voksnes deltagelse i læring, som fører til inklusion

Mere effektive og målrettede opsøgende strategier på nationalt og regionalt plan og blandt udbydere af voksenuddannelse kan skabe øget bevidsthed om manglen på grundlæggende færdigheder og øge den enkeltes motivation til at forbedre sine færdigheder.

Medlemsstaterne bør tilvejebringe meget målrettede læringsmuligheder af høj kvalitet og skabe efterspørgsel efter formel, ikke-formel og uformel uddannelse i grundlæggende færdigheder. Tilvejebringelsen heraf bør også være et led i den service, der ydes til arbejdsløse voksne; uddannelse og opkvalificering er mest effektiv, når deltagelsen heri er frivillig.

Mange voksne er motiverede for at lære med henblik på beskæftigelse, og **arbejdspladsprogrammer for grundlæggende færdigheder er til gavn for både arbejdsgivere og arbejdstagere.** Medlemsstaterne er nødt til at arbejde tæt sammen med arbejdsgivere og fagforeninger om at øge antallet og omfanget af arbejdspladsprogrammer for grundlæggende færdigheder.

Programmer af høj kvalitet er afgørende for at forbedre de nationale niveauer for voksnes færdigheder

Undervisning i grundlæggende færdigheder for voksne kræver undervisningsmetoder, der er særligt beregnede til voksne, og læseplaner af høj kvalitet, som omfatter autentisk materiale fra alle dele af dagliglivet.

Medlemsstaterne bør udvikle indledende, formative og sammenfattende bedømmelses- og selvbedømmelsesstrategier, som motiverer voksne og støtter dem i deres læring.

At undervise voksne i grundlæggende færdigheder er et vanskeligt job og kræver særlig uddannelse. Medlemsstaterne er nødt til at tilbyde undervisere i grundlæggende færdigheder for voksne attraktive karriereveje og ordentlige ansættelsesvilkår samt grunduddannelse af høj kvalitet og løbende faglig udvikling, der både fokuserer på undervisningsmetoder, som er særligt beregnede til voksne, og på fagligt indhold.

Voksne elever, som skal forbedre deres grundlæggende færdigheder, har ofte behov for ekstra støtte for at gennemføre deres "læringsrejse", som f.eks. specialiserede vejledningstjenester, klare overgangsmuligheder til videregående uddannelser og muligheder for akkreditering og attestering af deres tidligere uddannelse. Effektiv støtte øger sandsynligheden for, at voksne vil tage de næste skridt fremad.

For at fremme deltagelse og vedholdenhed skal programmerne tilbydes så tæt som muligt på de steder, hvor folk bor. Der bør desuden ydes praktisk støtte med f.eks. kursusgebyrer, rejseudgifter, børnepasning og arbejdsfrihed. Programmerne bør give mulighed for at vende tilbage efter en periode væk fra læringen.

Alle voksne har i dag brug for digitale færdigheder

Voksne elever har ikke bare brug for bedre læsefærdigheder, de har også brug for bedre *digitale* færdigheder. **Der er en voksende kløft mellem de digitale færdigheder i Europa.** Digitale færdigheder er grundlæggende færdigheder. Mange voksne mangler imidlertid de fornødne færdigheder til at leve og arbejde i et stadig mere digitaliseret samfund og på arbejdsmarkedet. De er ikke i stand til fuldt ud at drage fordel af de muligheder, som de digitale medier tilbyder, og de risikerer at blive endnu mere ekskluderet, efterhånden som stadig flere oplysninger og tjenesteydelser udbydes online.

Digitale ressourcer skal være mere udbredt inden for voksenuddannelse

IKT'er kan og bør spille en vigtigere rolle i tilegnelsen af læse- og skrivefærdigheder. **Mobile enheder, åbne uddannelsesressourcer og sociale medier har et stort potentiale til at øge adgangen til voksenuddannelse.** Disse kan understøtte voksnes uformelle læring og forbedre mulighederne for formel og ikke-formel uddannelse. Men IKT'ernes potentiale i forbindelse med voksenuddannelse er endnu ikke fuldt udnyttet. Lærende bør have ret til at erhverve grundlæggende digitale færdigheder gratis. Der er behov for opsøgende aktiviteter for at inddrage grupper, der er svære at nå. Der bør udvikles programmer med henblik på at integrere IKT'er i udviklingen af voksnes læse-, skrive- og regnefærdigheder.

Revolutionen inden for åbne uddannelsesressourcer giver løfter om, at uddannelsesmæssige ressourcer af høj kvalitet vil blive gjort tilgængelige for alle og enhver, når som helst, hvor som helst og for relativt lave omkostninger. En nylig undersøgelse fra Europa-Kommissionen³ viser imidlertid, at denne revolution ikke er gået

³ Adult Learners in Digital Learning Environments (EAC-2013-0563).

op for voksenuddannelsessektoren i mange af EU's medlemsstater. Hvis medlemsstaterne kun baserer sig på gradvis og markedsdrevet udvikling for at imødegå denne udfordring, vil en stor del af IKT's potentiale i forbindelse med læring forblive uudforsket, så der er behov for store politiske initiativer for at afhjælpe den mangelfulde IKT-infrastruktur inden for voksenuddannelsessektoren.

IKT-politikker bør sikre en god balance mellem fire faktorer:

- en klar vision for fremme af voksnes digitale færdigheder og udnyttelse af det digitale potentiale
- sikring af, at der findes tilgængelige læringsressourcer af høj kvalitet
- omfattende programmer, der skal støtte voksenundervisere i at ajourføre deres færdigheder og anvende IKT effektivt, og
- innovative tilgange til at sikre tilstrækkelige investeringer i infrastruktur og udstyr.

Voksenuddannelsespolitik skal være sammenhængende og samordnet

Et strategisk, langsigtet fokus på bæredygtig levering af voksenuddannelse med en stærk styring og en systemisk tilgang til forbedring af nationale grundlæggende færdigheder vil være gavnligt for en bred vifte af politikområder. Det vil også give betydelige investeringsafkast i form af mindskede sociale udgifter og en rigere og mere dynamisk økonomi. Kortfristede voksenuddannelsesprogrammer af ringe kvalitet er uøkonomiske og ineffektive.

Voksenuddannelse er et komplekst politikområde. Den yder væsentlige bidrag til mange andre politikker (f.eks. økonomi, sundhed og familie...). Ansvar for voksenuddannelsespolitikken er ofte fordelt på flere ministerier og organer (f.eks. almen uddannelse, erhvervsuddannelse, migration, retlige anliggender o.s.v.) og forskellige niveauer af politisk beslutningstagning (kommunalt, regionalt, nationalt). Dette delte ansvar resulterer ofte i en situation, hvor voksenuddannelsespolitikken er opsplittet og lider under utilstrækkelig samordning.

Voksenuddannelsen leveres af en bred vifte af offentlige myndigheder, den private sektor og organisationer i den tredje sektor. Derfor undergraves voksenuddannelsespolitikken og leveringen af voksenuddannelse som helhed ofte af den manglende samordning mellem disse mange parter, som fører til en opsplittet og usammenhængende levering.

Forbedrede grundlæggende færdigheder vil medføre betydelige fordele på mange politikområder. Effektive politikker kræver et stærkt samarbejde mellem bl.a. ministerierne for uddannelse, beskæftigelse, velfærd, erhverv og sundhed, arbejdsmarkedets parter og civilsamfundet. Samarbejdet på tværs af politikområder skal forbedres i alle medlemsstaterne. Det er særligt afgørende for gennemførelsen af effektive opbyggende strategier for de grupper af voksne, der er vanskelige at nå.

Medlemsstaterne skal sikre, at voksenuddannelsespolitikkerne er sammenhængende over tid, dvs. baseret på en langsigtet strategisk vision, men alligevel tilstrækkeligt fleksible til at kunne påvirkes af nye udfordringer, som f.eks. flygtningekrisen, og til at kunne justeres på baggrund af brugerfeedback og overvågning.

Voksenuddannelsespolitikker skal bygge på dokumentation og passende overvågning

Valget af reformer af voksenuddannelsespolitikken skal være baseret på solid dokumentation, som kaster lys over de mest effektive praksisser og indgreb. Ved at investere i forskning i, hvad der fungerer, og ved at overvåge virkningen af deres politikker kan landene gøre leveringen mere effektiv og spare penge på lang sigt.

Arbejdsgruppen om voksenuddannelse under ET2020 har bidraget til at udvikle en ramme, der kan vejlede politiske beslutningstagere i deres beslutninger om voksenuddannelsespolitikker.

ARBEJDSGRUPPEN OM TVÆRFAGLIGE FÆRDIGHEDER

Arbejdsgruppen om tværfaglige færdigheder har bidraget til **udbredelsen af EU's fælles referenceramme** for sproglige og digitale færdigheder, og udviklingen af en sådan kommende ramme for iværksætterfærdigheder.

Tværfaglige færdigheder med henblik på beskæftigelsesegnethed, innovation og aktivt medborgerskab

De færdigheder, der er nødvendige i det 21. århundrede, har ændret sig betydeligt på grund af det stadig mere globaliserede og indbyrdes forbundne videnssamfund. Ud over de grundlæggende færdigheder har tværfaglige færdigheder såsom problemløsning, iværksætter, kritisk tænkning og digitale færdigheder, voksende betydning i tråd med henstillingen om nøglekompetencer fra 2006. **Tværfaglige færdigheder er afgørende for beskæftigelsesegnethed, innovation og aktivt medborgerskab.**

Disse færdigheder er imidlertid ikke så godt integreret i den formelle uddannelse og erhverves ofte gennem uformel og ikke-formel læring. De er således **vanskelige at definere, bedømme og kontrollere og knapt så ligetil at undervise i og lære.** Læseplanerne for almen uddannelse og erhvervsuddannelse og de dermed forbundne læringsresultater bør omfatte disse færdigheder.

Arbejdsgruppen har beskæftiget sig med disse udfordringer. Der blev fokuseret på **værktøjer, der kan fremme undervisning, læring, bedømmelse og dokumentation** af nogle af disse tværfaglige færdigheder. Gruppen har bidraget til udviklingen og drøftelsen af **fælles kompetencerammer for sprogfærdigheder, digitale færdigheder og iværksætterfærdigheder.**

Selv om arbejdsgruppens mandat oprindeligt sigtede mod at behandle synergierne mellem og overførbareheden af de tværfaglige færdigheder, blev de forhold, der karakteriserer disse færdigheder, ikke drøftet på grund af den manglende tværgående tilgang til kompetenceudvikling på nationalt niveau. Dette kunne indgå i det fremtidige arbejde.

Forbedring af resultaterne af sprogundervisning og -indlæring

Takket være en tidligere kortlægning og sammenlignende analyse af sprog i uddannelse og erhvervsuddannelse var medlemsstaterne nået til enighed om de vigtigste udfordringer og den rolle, som **Europarådets fælles europæiske referenceramme (CEFR)**⁴ skulle spille i imødegåelsen af disse udfordringer.

De vigtigste konklusioner var følgende:

- der er behov for at **omlægge politikken om flersprogethed** inden for sprogundervisning og -indlæring på grundlag af en bedre forståelse af CEFR-principperne
- der er mulighed for **løbende uddannelse af fagfolk** gennem RELANG-projektet⁵, et samarbejde mellem Europa-Kommissionen og Det Europæiske Center for Moderne Sprog
- man bør tilstræbe og fremme en **bedre formidling og gennemførelse af CEFR-principperne**, navnlig i forbindelse med udformningen af læseplaner, læreruddannelse og bedømmelse

⁴ http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/cadre1_en.asp

⁵ <http://relang.ecml.at/>

- der bør lægges mere vægt på **selvevaluering og formativ evaluering**, som kan hjælpe lærende og undervisere til bedre at tilrettelægge den livslange tilegnelse af sprogkundskaber
- **tværgående/overførbare sprogkundskaber** kan udnyttes bedre, idet der bygges på de allerede erhvervede kundskaber med henblik på at forbedre ens sproglige repertoire
- sprogindlæringens og -undervisningens relevans for **virkeligheden på arbejdsmarkedet** og forventningerne hos elever, arbejdsgivere og udbydere af tertiære uddannelser/efteruddannelse bør kontrolleres regelmæssigt
- øget brug af CEFR-niveauerne som et redskab til at fremme gennemsigtigheden med hensyn til certifikater udstedt af skoler, ledige stillinger, CV'er osv. bør, hvor det er relevant, fremmes gennem brug af **Europass-sprogmappen**.

EU's kompetenceramme for digitale færdigheder

Digitale færdigheder er mere end blot funktionelle IKT-færdigheder; de indebærer kritisk, kreativ og samarbejdsorienteret brug af IKT.

For at nå frem til en fælles forståelse af de digitale færdigheder blev de opdelt i "bestanddele". Formålet var at udforme en kompetencereferenceramme.

I **den europæiske digitale kompetenceramme for borgerne (DIGCOMP)**, som allerede er tilgængelig⁶, skitseres fem områder: informationsbehandling, kommunikation, skabelse af indhold, sikkerhed samt problemløsning, som samler 21 kompetencer for så vidt angår viden, færdigheder og adfærd.

På dette grundlag kan der udvikles selvevalueringsskemaer for lærende og borgere ved hjælp af deskriptorer for forskellige færdighedsniveauer⁷ med støtte fra mange forskellige interessenter (uddannelsesudbydere, arbejdsformidlinger, virksomheder, rådgivningscentre, arbejdsmarkedets parter og politiske beslutningstagere). **Selvevalueringsskemaer gør det muligt for den enkelte borger at måle den viden, de kompetencer og de færdigheder, vedkommende har erhvervet, samt hvad vedkommende mangler for at fremme sin videre uddannelse og/eller jobsøgning.**

EU's digitale kompetenceramme tilbyder deskriptorer for læringsresultater for tre færdighedsniveauer (i Europass-CV) og otte færdighedsniveauer for brugerbehov til andre formål (selvevaluering, udformning af CV'er, talentvurdering osv.).

Udbredelsen af DIGCOMP i medlemsstaterne viser dens nytteværdi⁸.

Udvikling af borgernes iværksætterfærdigheder

Der er mange interessante initiativer i gang i hele Europa med henblik på at lade iværksætteri indgå i formel og ikke-formel uddannelse. Der er imidlertid væsentlige forskelle mellem de forskellige lande og sågar mellem skoler. En af udfordringerne er forbundet med de forskellige forståelser af, hvad iværksætteruddannelse vil sige – fra en snæver forståelse, der fokuserer på virksomhedsoprettelse, til en bredere tilgang, der indbefatter kreativitet, risikovillighed og innovation.

For at støtte udviklingen af iværksætteruddannelse og dennes bidrag til tværfaglige færdigheder opnåedes der enighed om en arbejdsdefinition af iværksætteri:

⁶ <http://ftp.jrc.es/EURdoc/JRC83167.pdf>

⁷ Se især s. 14 i DIGCOMP-rapporten.

⁸ Se kort: <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp/implementation?search>

"Iværksættereri er, når du handler på muligheder og idéer og omsætter dem til værdier for andre. Den værdi, der skabes, kan være af økonomisk, kulturel eller social karakter".

Efter høring af over 200 interessenter (herunder eksperter fra arbejdsgruppen) er der udviklet en **europæisk begrebsramme for iværksætterkompetencer (ENTRECOMP)**, som vil foreligge i juni 2016. Den er baseret på tre kompetenceområder og 13 kompetencer med deskriptorer for hver af dem.

Den ledsages af et EU-anerkendt selvevalueringskema, som skal støtte lærere, virksomheder og enkeltpersoner i at vurdere niveauet af deres iværksætterfærdigheder.

Der var desuden enighed om, at det er nødvendigt at udveksle god praksis mellem medlemsstaterne, som det var tilfældet i forbindelse med policyeksperimenterne eller projektet "Entrepreneurship 360"⁹. God praksis gøres også tilgængelig på "School Education Gateway"¹⁰.

⁹ <http://www.oecd.org/site/entrepreneurship360/home/>

¹⁰ <http://www.schooleducationgateway.eu/da/pub/index.htm>

ARBEJDSGRUPPEN OM DIGITAL LÆRING OG E-LÆRING

ET 2020-arbejdsgruppen om digital læring og e-læring (WG DOL) analyserede forskningsresultater, udvekslede god praksis og udviklede metoder og værktøjer til at forbedre **kvaliteten og øge udbredelsen af digital læring og e-læring.**

En referenceramme, der skal hjælpe uddannelsesinstitutioner til at udvikle innovative og åbne læringsmiljøer

Digitale uddannelsesteknologier har nået et højt udviklingsstadium; der er i stigende grad passende infrastruktur, udstyr, værktøjer/software og indhold til rådighed, og det anvendes. Ikke desto mindre er udbredelsen af teknologier til digital læring og e-læring stadig ujævnt fordelt mellem medlemsstaterne. Institutionelt lederskab, lærernes kompetencer og sammenhængende politikammer udgør stadig væsentlige hindringer for mainstreaming.

Det er en udbredt opfattelse blandt politiske beslutningstagere og praktikere, at der er behov for **holistiske tilgange for at opnå en optimal udnyttelse af teknologier til digital læring og e-læring inden for uddannelsesområdet.** Referencerammen "**The Digitally-Competent Educational Organisation**", som er udviklet i arbejdsgruppen sammen med Institut for Teknologiske Fremtidsstudier (IPTS)¹¹ vil hjælpe uddannelsesorganisationer til at blive mere kompetente på IKT-området. Den kommer ind på seks centrale områder for institutionelle ændringer: **ledelse og forvaltning, undervisnings- og læringspraksisser og faglig udvikling, indhold og læseplaner, samarbejde og netværksarbejde, vurdering, infrastruktur.**

Kvalitetssikring med henblik på åbne og innovative læringsmiljøer

Kvalitetssikring af åbne og innovative læringsmiljøer blev behandlet ved et særligt peerlæringsarrangement. Integration af digital læring og e-læring i uddannelse rejser nye spørgsmål og udfordringer vedrørende kvalitetssikring set fra mindst tre perspektiver: elevens, lærerens og institutionens. Der mangler **klare og omfattende retningslinjer** for kvalitetssikring. Sådanne retningslinjer kunne:

- fremme udviklingen af digitalt kompetente uddannelsesorganisationer og undervisernes og de studerendes digitale kompetence
- gøre det muligt for praktikere at vurdere forskellige aspekter af kvalitet i digital læring og e-læring og fremme brugen af digitale og åbne uddannelsesressourcer af høj kvalitet
- støtte de studerende i at udvikle evnen til kritisk og uafhængigt at vurdere kvaliteten af digitale og webbaserede materialer.

Produktion og inkludering af digitalt indhold på alle uddannelsesniveauer

Tilgængelige og åbne uddannelsesressourcer af høj kvalitet kan bidrage til at ændre uddannelsespraksis i retning af mere åben og individualiseret læring. Der er behov for en større indsats for at øge de eksisterende platformes anvendelighed gennem **storstilede pilotprojekter.** Sådanne pilotprojekter ville også hjælpe os til at få en bedre forståelse af, hvordan lærere gøre brug af åbne uddannelsesressourcer.

¹¹ Institut for Teknologiske Fremtidsstudier udgør en del af Kommissionens Fælles Forskningscenter.

Sprogbarrierer er fortsat en hindring for yderligere europæisk samarbejde om åbne uddannelsesressourcer, navnlig i skoleundervisningen. Derudover gør forskelle i læseplanerne det vanskeligt at udvikle klassifikationssystemer og kvalitetsindikatorer, der kan forstås og anvendes på en ensartet måde.

En meget grundig sammenstilling af læseplaner og ressourcer kan være til gavn for den grænseoverskridende anvendelse af ressourcerne og støtte udbredelsen af alle former for digitale undervisningsmaterialer.

Endelig kan det i lande med et begrænset antal brugere af åbne uddannelsesressourcer være vanskeligt at fastlægge en bæredygtig model for disse ressourcer. Det kunne vise sig nyttigt at undersøge **bæredygtige modeller for grænseoverskridende samarbejde om åbne uddannelsesressourcer.**

Hvordan lagre af åbne uddannelsesressourcer kan gøres mere tilgængelige

Manglen på ensartede metadata og fælles vedtagne klassifikationssystemer for uddannelsesressourcer er en hindring for udbredelsen af åbne uddannelsesressourcer, da den gør det vanskeligere for lærerne at vurdere kvaliteten og relevansen af ressourcer i forhold til deres behov.

Man bør i forbindelse med fremtidige bestræbelser på at fremme åbne uddannelsesressourcer overveje kvalitetssikringsaspektet såvel som et klassifikationssystem og standardisering af metadata. **Aftalte minimumsstandarder for metadata kan muligvis forbedre udbredelsen af åbne uddannelsesressourcer og andet digitalt uddannelsesmateriale.**

Større klarhed omkring ophavsret

De eksisterende ophavsretlige rammer er alt for komplekse for underviserne¹². De nuværende lovgivningsmæssige rammer har desuden en tendens til at begunstige analoge i forhold til digitale praksisser. **Enkelhed og klarhed bør være ledende principper for den igangværende revision af de nuværende europæiske rammer for ophavsret og gennemførelsen i national lovgivning.**

De udfordringer, som underviserne støder på inden for de gældende rammer, er af en sådan karakter, at de ofte kræver juridisk ekspertise. **Oprettelsen af kontaktpunkter, der giver underviserne rådgivning om ophavsret i forbindelse med digital læring og e-læring, ville kunne bidrage til at overvinde hindringerne for anvendelse.**

Der er indkredset vigtige tendenser inden for digital læring og e-læring

Hovedtendenserne er bl.a.:

Mobile teknologier og hurtigere internetadgang har ført til **nye, hybride læringsformer, som blander formel, ikke-formel og uformel læring.**

Uddannelsessystemerne er nu åbne for nye aktører¹³, og undervisere og elever kan opbygge stærke og inkluderende miljøer, der understøtter frugtbare læreoplevelser.

De **sociale mediers og digitale teknologiers tilstedeværelse overalt i samfundet har vist nødvendigheden af, at uddannelsesinstitutionerne åbner læringsmiljøet** med henblik på at støtte beskæftigelsesevne og aktivt medborgerskab.

¹² [Creative Commons](#) er en de facto-standard for licensgivning til åbne uddannelsesressourcer.

¹³ Dette er et af de centrale budskaber i meddelelsen om "Åbning af uddannelsessektoren", [COM/2013/0654 final](#).

Digitale og åbne uddannelsesressourcer kan anvendes, deles og tilpasses til forskellige læringsammenhænge, **således at eleverne kan blive medproducenter af undervisningsmaterialer, og muliggør mere autentiske læringsoplevelser.**

Data genereret på grundlag af onlineaktivitet kan bruges til at **gøre læring, undervisning og vurdering mere personlig** (læringsanalyser). Der er på nuværende tidspunkt begrænset europæisk forskning i læringsanalyser, der kan styre politik og praksis, herunder om spørgsmål såsom beskyttelse af personoplysninger og databeskyttelse.

Centrale budskaber fra arbejdsgruppen

Deltagelse i **innovation kræver en holistisk tilgang** og inddragelse af aktører på alle niveauer i uddannelsessystemet. Åbning og innovering af læringsmiljøerne har mange dimensioner og er mere vidtgående end anvendelsen af digitale teknologier.

Nye partnerskaber og samarbejdsmetoder på tværs af institutioner og grænser er blevet mulige og bør fremmes.

Individualiseret læring muliggjort af digitale teknologier kan medføre betydelige forbedringer af læringsresultaterne.

Digitale færdigheder og kompetenceudvikling kan ikke adskilles fra, hvordan læringsprocesserne er organiseret, og hvordan læseplanerne omsættes i pædagogisk praksis.

Brugen af digitale teknologier vil betyde, at der indsamles stigende mængder data om læringsprocesser. Sådanne "læringsanalyser" har et betydeligt potentiale til at individualisere og forbedre læringen. **Læringsanalyser rejser imidlertid også spørgsmål vedrørende databeskyttelse, lagring og privatlivets fred**, som det er nødvendigt at tage hånd om. Man bør støtte yderligere europæisk forskning for at bidrage til en evidensbaseret politik.